

stadium — de vereeniging van deze drie afdelingen onder een algemeen hoofd — was volbracht door een Persoon, Die, naar het scheen, uit de humaniteit was opgerezen juist op het oogenblik, dat zulk een Mensch gevraagd werd. Het geloof in hem vroeg dan ook, dat men zich aan zijn oordeel zou onderwerpen. Dat er nog een Koninkrijk zou bestaan, dat zijn eigen religieuze meeningen aan een klein aantal leden opdrong, was een onverdragelijke tirannie, want geen Staat bezat het recht, algemeene wetten uit te vaardigen, die niet door iedereen aangevaard konden worden..... Het menschelek ras was nu één geheel geworden..... er waren geen privé rechten meer (361/2). In het Christendom schuilde een absoluut doodelijk vergif; iedere cel, die er mede besmet werd tatte direct het leven aan" (363).

Er zijn in het boek twee mensen, een man, een vrouw; Oliver, Mabel. Oliver heeft het decreet mee geteekend, Mabel kan dat niet verdragen. „Is het waar?" vraagt ze hem toonloos, en vermoed. Ja, antwoordt de man. „Alle ledematen moeten gezond worden. Als uw hand u ergert, kap ze af, zei Jezus Christus. Dit is nu ons devies geworden..... Als iemand ook alleen maar zegt, dat hij in God gelooft, is dat hoogverraad. Maar er zal geen gewelddadigheid gepleegd worden; alles zal heel rustig en barmhartig gaan. Jij hebt toch ook altijd de Euthanasie" goedgekeurd? Dat zal toegepast worden, en —" (366) En nu kan Mabel er niet meer tegen op.

Ze gaat in het geheim naar een Tehuis voor Euthanasie. „Op den Zaterdag der vorige week had ze het onderzoek ondergaan voor de overheid; ze had onder de gewone voorwaarde van geheimhouding, haar naam, leeftijd en adres gegeven, zoowel als hare redenen, waarom ze van de Euthanasie gebruik wenschte te maken; en alles was goed afgelopen" (375). „Haar wil had de overhand behaald en had haar ook gedwongen de hoop op een voortbestaan te laten varen..... Menschen waren niet meer dan dieren" (377).

Dan, als het haar tijd is, schrijft ze Oliver een brief. „Wij beiden weten dat er niets meer is. Voor het leven ben ik bang, niet voor den dood. Natuurlijk zou ik bang zijn, als ik pijn moest lijden; maar daar is geen sprake van, zeggen de doktoren. Het is eenvoudig alsof men in slaap valt. De zenuwen sterven vóór de hersens. Ik doe het zelf". (383).

En dan — de zuster brengt het apparaat. „Er stond een wit geëmailleerde doos met teere bloemen beschilderd. Aan deze doos was een slang bevestigd met een breed mondstuk, dat met twee stalen klemmen om het hoofd kon bevestigd worden. Aan een der zijden was een porseleinen handvat bevestigd" (387).

En als de zuster zich teruggetrokken heeft, dan neemt Mabel het apparaat, en draait den hefboom om. „Ze voelde plotseling een extatische lichtheid in al haar ledematen; ze trachtte een hand op te heffen en bemerkte, dat het onmogelijk was; ze was niet langer van haar....." Straks is ook het gezichtsorgaan niet meer van haar, de wil staat niet langer in verband met het lichaam..... eindelijk is ook het gehoor weg..... „Toen gebeurde er iets verbazingwekkends..... De grenzen werden verbroken, alsof er iets knapte, en zij bevond zich in een onbegrensde ruimte — het was verschillend van wat ze ooit ondervonden had. Het was levend... het was overweldigend — het was één in veel; het was geestelijk en toch absoluut werkelijk — werkelijk in een zin zooals zij de werkelijkheid nooit had gedroomd..... En toen, zonder waarschuwen, werd er een gordijn weggerukt, werd het licht en vol geluid, iets dat zij direct als eeuwig herkende..... Toen zag ze en begreep" (393/4).

En intusschen pakten zich daar buiten de wolken samen voor den aller laatsten storm.

Maar de Schrift kent toch een anderen gang dan dezen als den uitersten der menschheid. Het medicijn der euthanasie zal wel verlokkelijk zijn, maar zelfs dat medicijn zal niet ten dienste staan aan de menschen van „die dagen", d.w.z. van de „bazuinende" engelen, de dagen van het naderende eindgericht. In die dagen zullen de menschen den dood zoeken. De euthanasie, de goede dood, is hun eenige toevlucht; hun eenige troost over het kwade leven is gelegen in het goede sterven. Maar de dood zal van hen vlieden.

Hoe dit zijn kan? Niets is toch gemakkelijker dan den dood te bereiken, indien men hem waarlijk bereiken wil.

Ja; maar er is een God, die één schrede heeft gezet tusschen ons en den dood, en die dus ook die ééne schrede kan verhinderen, als Hij het wil. Het toelaten van den zelfmoord is, gelijk alle toelating van zonde, altijd een actieve toelating; de beweging van den wil van God wordt er nooit door onderbroken. Daarom kan die wil van den Almachtige toelaten zoolang het Hem behaagt, en aflaten van toelaten zoodra Hij zulks verkiest.

Blijks dit Schriftwoord nu zal Hij eens die toelating een einde doen nemen. De christelijke troost

KERKELUK LEVEN

ONS NIEUWE GEBOUW.

Onze lezers zullen, nu de verbouwing van het pand, dat de Theologische Hoogeschool thans gaat dienen, haar voltooiing nadert, gaarne bijgaande foto willen zien. Zooals men bemerkt, is het een royaal gebouw. Zoover ondergeteekende's herinnering teruggaat, was het vroeger een hotel: Hotel des Pays Bas. Het eenige wat aan die bestemming

nog herinnert, is de windvaan in den top, met de letters P. B. (Pays Bas). We zullen ze maar laten

is niet een vertroosting over het leven in het sterven, doch een troost, beide in leven en in sterven, dat wij het eigendom zijn van Jezus Christus. Die troost doet ons de verantwoordelijkheid aannemen, want: Hij maakt ons willig en bereid om Hem voortaan te leven. En als nu de Antichrist den menschen het dilemma opdringt van: aanvaarding der verantwoordelijkheid uitsluitend tegenover hem, of anders: vluchten uit alle verantwoordelijkheid, dan zal God de menschen van de laatste eeuw doen ondervinden aan den lijve, dat zulk vluchten uit de verantwoordelijkheid tenslotte niet meer mogelijk is. De vlucht wordt zelfs in haar eersten aanslag verhinderd straks. Alle asylen worden opgeblazen, ook het laatste: het asyl van den gemakkelijken dood. Dat was trouwens altijd niet meer dan een gewaand asyl, een asylvan-niet-meer-dan-een-punt-des-tijds. Want ieder, die in het graf vluchtte, werd gewaar, dat hij aanstandsweer ontwaakte: hij schoof erin, en — hij was er zóó weer uit. Bergen valt op ons, — maar ze blijven staan: de mensch is niet te annuleeren. Heuvelen, bedekt ons, — maar ze blijven staan: de mensch is niet tot een damp te herleiden. De zusters-van-cariteit zullen in de laatste dagen nog wel de geboorten leiden, maar den „goeden" dood niet meer.

Want aan het eind van alle tijden houdt God zijn wereld vast aan de constitutie van haar begin. Het begin was: een verbond met God. En alle verbond onderstelt de verantwoordelijkheid, prikkel haar, en geeft haar geboden van materieel-concreten inhoud. De menschheid heeft tegenover haar God dit verbond niet willen houden. Want zij heeft aan haar verantwoordelijkheid willen ontsnappen, om haar eigen Orde, haar eigen kosmos, te kunnen scheppen. Wordt in het best die eigen Orde in een chaos verkeerd, en zulks juist in de ure van haar meest vitalistisch getoonzetten Grooten Zegegang, dan zal zij willen vluchten — nu massaal — uit de verantwoordelijkheid, en zelfs uit de idee daarvan, die nimmer zóózeer een vervolgende idee zal zijn als in de laatste dagen. Maar God, buiten wiens wil zich geen schepsel

staan en lezen: Publica Bona; want het is gebouwd „e publicis bonis", uit de goederen der kerkelijke gemeenschap, die na de vrijmaking zoo heerlijk opgeleefd is. Een korte beschrijving gaven we reeds in een vorig nummer. Onder ons gezegd: we zijn er een beetje trotsch op. Twee jaar na de vrijmaking zulk een mooi, en straks geheel doelmatig gebouw, in bezit te mogen hebben, en dat zonder eenige financieele moeite, is dat geen genade? Na de Scheiding is het heel anders geweest: we kunnen niet dankbaar genoeg zijn.

Op zijn sterfbed heeft onze professor Hoekstra mij in ons laatste gesprek gevraagd, de zorg voor de Theologische Hoogeschool toch geen oogenblik uit het oog te verliezen. Ik heb hem, die zoo warm voor haar voelde, en het haar door groeps-bestrijding zoo vaak aangedane onrecht altijd levendig betreunde, beloofd. Na zijn sterven was de overneming van het praesidium der vereeniging, die dit gebouw — toen als hospitiüm voor studenten — had te behartigen, op mijn schouders gekomen. Die zware erfenis heeft me heel wat moeite gekost, want de financiën stonden er maar slecht voor en curatoren deden er niets voor, en de synode wees een vraag om steun welbewust af. Slechts de uiterste inspanning kon een financieele débacle voorkomen. Maar zie, wat toen wel eens een al te vermoedende bezigheid scheen, is thans een middel van bemoedigende opbloei geworden. Men kent het schandelijke onrecht, onze Theologische Hoogeschool aangedaan in de schismatieke uitwerping van professoren die (de feiten spreken immers?) verder zagen dan hun vroegere collega's, en daarom niet als blindend Woord Gods wilden eeren een formule, die thans reeds weer prijs gegeven werd, hoewel zij haar destijds „moesten" leeren! Welnu, ik voor mij weet niet hoe het mogelijk zou geweest zijn, zóó spoedig na het plegen van dit verraad onze gehavende Hoogeschool weer in zulk een doelmatige behuizing onder te brengen, indien niet dit gebouw in onze handen gebleven was. Als de curatoren en de synode ook maar een penning er in gestoken hadden, zou het ons zeker niet mogelijk geweest zijn, in September het onder leiding van den heer T. Sikma, architect, zoo keurig gerestaureerd gebouw aan de kerken te praesentereeren. Er is reeds eenigen tijd college in gegeven. Toen was het behelpen. Maar alles wordt nu goed. Straks volgen bizonderheden over Schooldag en ingebruikneming (waarschijnlijk eerste week in October). We hopen op den Hoogeschooldag zelf de ingebruikneming te doen geschieden en aan de velen, die met zooveel liefde er voor geofferd hebben en nog zullen offeren, de bezichtiging mogelijk te maken.

Tenslotte: denkt u nog eens aan ons verzoek van eenige weken geleden?

K. S.

roeren en bewegen kan, ook geen gewapende hand van den van zichzelf vermoeden mensch, God zal de stuipkrampen, die de laatste menschen naar het asyl des doods heen trekken niet tot rust laten komen in dat asyl zelf. Hij zal ze hun laten — de laatste Tantaluskwelling is niet, dat men geen water drinken kan, doch dat men het drinken niet laten kan, het drinken van het water der nuchterheid en het eten van het brood der werkelijkheidsherkenning zonder werkelijkheidsherkenning.

Met een boom des levens is de geschiedenis begonnen; niet te kunnen eten van het toch zoo dichte loof van den maar op één schrede afstands staanden boom-des-doods, daarmee zal de geschiedenis eindigen. Opdat die engel met dat getrokken zwaard, staande voor de paradijspoort, de levende Bileams ontmoete, niet de doode. De Man van Handelingen 17: 31 wil oordeelen de levenden en de dooden: Hij laat hen niet versmelten tot één doodenmassa.

Zij ons asyl nu niet in den dood, doch in de borge-rechtigheid van Hem, die ons Leven is, en zelf den verdoovenden myrrhebeke heeft afgewezen, toen de bergen van Gods gramschap op Hem vielen en de heuvelen van Gods toorn Hem verbrijzelden. Dat wit geëmailleerde doosje-met-bloemen wordt niet meer klaar gezet straks; en het Tehuis voor Euthanasie zal tenslotte onbeheerd staan. Maar Christus' dood is het geplaagd geweten tot een rustpunt geworden — het verbond, waarvan Hij de Middelaar weer is geworden, zal ons doen strijden in verantwoordelijkheid tot dat wij vallen. Die val is slechts een vallen naar het vleesch; doch tevens opstanding naar den geest. Doch zooveel den eerst zoo schoonen droom van het Verheven Ras der menschen zullen droomen, zullen van den straks zoo kwellenden droom niet eerder afkomen dan het God behaagt. Dan eindigt de droom — niet in een rustigen slaap, doch in een fel ontwaken. O, hoe lang-ademig is dat ééne ding: verbond!

K. S.

1) De leer van het zoeken of opleggen van een gemakkelijken, pijnlozen dood.

JEREMI

Na den
terneerwe
verzet" in
duitscher
oorlog na
Ongetw
telijke zij
en aan pr
als twee
kan de de
ook door
socialistie
in reform
mat zette
christ v
het kan
een con
Heer der

Het wa
van opst
dagen de
splits
thetische
tische
thetis
Het is
dat na d
we in on
zullen ge
hebben;
doch we
het vorse
geen nieu
boodschap
eel belan
bedoelde
uit te ve
verzet" a
doeld ge
tegen sch
afgod uit
b.v. met
nale wer
scheiden.
tegen he
Dat ju
het pleg
meest eff
van een
nen som
Degenen
den „oor
Slechts d
overweld
bedoeld,
woord of
malen r
verering
Het le
beluister

Meerm
van dit
mia. Dez
aan B
naam de
de aard
dagen N
de volke
voor een
zwijken
is, daar
wil diene
sche pr
als de w
22). Zoo
schen pr
twee j
bracht. I
weerstand
zien als
spellen, v
jaar voo
gen in M
heet, dat
dat de
zich heb
verv
die een
zullen on
Op de
alle ver
soms zel
dat verz
houding
bezetting
arbeids
ben „ge
gelezen
onderda

Nu m

is nog aan de orde van den dag, en alleen God weet, hoe spoedig het weer zal noodig kunnen worden in den bepaalden vorm waarin het van ons gevraagd werd in de periode 1940—1945.

Wij willen allen ons bukken onder Gods oordeelen. Maar wie zich niet verzet tegen den antichrist, als hij er is en zich als machthebber opwerpt met terzijdestelling van het beschreven recht, die haalt het oordeel over zich en over zijn volk. De eenige manier op Gods straffende oordeelen goed te reageeren is: elken volgende stap op het pad der historie van volkeren en kerken te zetten in onderwerping aan het beschreven recht, aan „Mijn verbond”, spreekt de God van Jeremia en Ezechiël. K. S.

HOE DE ONTHEILIGING VAN DE TAFEL DES HEEREN TER GENERALE SYNODE TE UTRECHT 1946 WERD GOEDGEPRAAT

In een vorig artikel werd door mij betoogd, hoe de Generale Synode van Utrecht 1946 geoordeeld heeft, zij het ook in een verzwegen conclusie, dat bedrivers van grove en openbare zonden, die geen berouw toonen en voortgaan in hun kwaad, toch niet in alle gevallen van het Heilig Avondmaal des Heeren behoeven te worden afgehouden. —

Wij willen thans nagaan hoe deze ontheiliging van de Tafel des Heeren daar werd goedgepraat. — Reeds op een vorige Synode werden bezwaren ingebracht tegen het inconsequente van schorsing in het ambt zonder schorsing van het Heilig Avondmaal. — Met een enkelen zin werden toen op blz. 33 van het „Rapport in zake de verlangde opheffing van de over prof. Schilder uitgesproken schorsing” deze naar het oordeel van Deputaten „kant noch wal rakende bezwaren”, waarbij verwezen werd naar het Avondmaalsformulier, afgedaan. — Sindsdien blijken er ook op de laatste Synode weer dezelfde bezwaren te zijn ingebracht. —

Ook thans weer is men spoedig klaar met zijn weerlegging. In het kerkrechtelijk Rapport treft men te dien aanzien slechts het volgende aan:

„De ambtelijke tucht bracht niet steeds met zich de afhouding van het H. Avondmaal, gelijk b.v. Voetius spreekt, wanneer hij zegt: „Ieder geëxcommuniceerde predikant wordt meteen geacht te zijn afgezet, maar het omgekeerde is niet het geval”. (Pol. Ecc. IV p. 869). En ds Joh. Jansen geeft hetzelfde te kennen, wanneer hij uitspreekt: „In den regel zal er op de schorsing in het ambt ook schorsing van het gebruik des Avondmaals moeten plaats hebben. Maar dat is toch niet in elk geval noodzakelijk”. Hij geeft dan als voorbeeld, dat een geschorst ambtsdrager aanstands oprecht berouw heeft, en vervolgt dan: „Dit moet echter in elk concreet geval door den gecombineerden kerkeraad beoordeeld worden”. (Korte Verklaring K.O. 2, blz. 329). Ook in dit opzicht heeft dus de Synode ten opzichte van prof. Schilder correct gehandeld”.

Dat is alles. Men zal bemerkt hebben, dat rapporteurs toen zij van ds Jansen een citaat gaven, begonnen zijn met letterlijk te citeren, vervolgens het dan volgende niet meer letterlijk maar met eigen woorden hebben weergegeven, om daarna het citaat weer letterlijk te vervolgen en te beëindigen. Een dergelijke wijze van citeren geeft altijd te denken. Hoezeer men ook in dit geval aan inlegkunde heeft gedaan, kan blijken wanneer wij eens nagaan, wat ds Joh. Jansen in het betreffende werk precies heeft geschreven. — Het citaat in zijn geheel luidt als volgt:

„In den regel zal er op de schorsing in het ambt (gesproken wordt er van de schorsing van Ouderlingen en Diakenen, G.) ook schorsing van het gebruik des Avondmaals moeten plaats hebben. Maar dit is toch niet in elk geval noodzakelijk. Als een geschorst ambtsdrager aanstands oprecht berouw heeft, kan het wezen, dat hij wel aan het Avondmaal mag deel nemen. Dit moet echter in elk concreet geval door den gecombineerden kerkeraad beoordeeld worden”.

Men ziet, dat ds Jansen in het geheel niet zegt, wat Deputaten hem willen laten zeggen, dat toelating van oprecht berouw hebbende, geschorste ambtsdragers slechts er een voorbeeld van is, dat niet steeds geschorsten van het H. Avondmaal dienen te worden afgehouden. — Deputaten toch opereeren in hun betoog met dit citaat in dien zin, gelijk uit hetgeen boven van hen weergegeven werd, blijkt, dat zij prompt op dien grond tot de conclusie komen: „Ook in dit opzicht heeft DUS (vtdruk van mij, G.) de Synode ten opzichte van prof. Schilder correct gehandeld”. — En wat was er met prof. Schilder volgens de Synode aan de hand? Dat lezen wij op blz. 33 der Toelichting op het Schorsingsbesluit: „Er is dus geen sprake van, dat, gelijk prof. Schilder het voorstelt, de schijn van een zekere „jacht” naar een strenge conclusie door de Synode niet duidelijk zou vermeden zijn. DE SYNODE HEEFT INTEGENDEEL WELBEWUST DE GROVE ZONDE VAN OPENBARE

SCHEURMAKING OF VAN SCHEURING EN OPENLIJKE VERACHTING DER KERKELIJKE ORDE BIJ PROF. SCHILDER WILLEN CONSTA-TEEREN. DE OVERTUIGING DAT HIJ ZICH AAN DIE GROVE ZONDE SCHULDIG MAAKT, HEEFT ER HAAR TOE GELEID OM HEM OP ZOO ERNSTIGE WIJZE TOT DE ORDE TE ROEPEN”.

Zóó ernstig stond voor de Synode de zaak er voor, dat zij de zonde van prof. Schilder in twee elkander opvolgende zinnen als bepaald „grof” stempelde. Er was bij prof. Schilder en bij hen, die hem in dezen volgden geen spoor van leedwezen te ontdekken, zij gingen en gaan nog steeds op denzelfden weg voort. Hoe zouden zij ook anders kunnen? Zij belijden, dat God dit van hen vraagt. — Hun afwijking in het leven is dus gebaseerd op een afwijking in de leer, indien er van een afwijking sprake is. — Deze „groeve zondaren” zijn dus tegelijkertijd kerkverwoestende kettlers op het standpunt der Synode. — En nu is het volgens de Generale Synode te Utrecht correct, wanneer men de zulken tot het Heilig Avondmaal toelaat. —

Hieruit kan blijken op welk een ernstige wijze men in deze kerken ontzonken is aan de rechte oefening der kerkelijke tucht en aan het waken voor de heiligheden des Heeren. Immers, wanneer het waar zou zijn, gelijk de Synode en de haar volgende kerken pretendeeren, dat prof. Schilder en allen, die zijn weg gegaan zijn, zulke bedrivers van grove zonden zijn, dan maken de kerken, die de zulken niettemin toelaten tot het Heilig Avondmaal zich daaraan schuldig, dat zij de Tafel des Heeren gelijkstellen met een tafel der duivelen. — Wanneer men dan vóór de bediening van het Heilig Avondmaal aan de zulken die tweedracht, sekten en mouterij in kerken aanrichten verkondigt dat zij geen deel in het rijk van Christus hebben en hen er voor waarschuwt, dat zij hun gericht en verdoemenis niet des te zwaarder zullen maken, welk gericht en welke verdoemenis bij hun blijven in deze zonden dus in beginsel als vaststaand en onherroepelijk worden beleden, en men laat tevens de zulken toch toe tot het Avondmaal, dan verlokt men hen tot zonde, dan maakt men van den Heiligen Disch des Verbonds, waar de geloovigen gevoed worden met het waarachtig hemelsche brood Christus, gelijktijdig een sacramenteel, luguber galgenmaal van verdoemden. — En dat is den Heere een gruwel. Het is deze gruwel, die men ter Synode der Gereformeerde kerken te Utrecht, als een correcte handeling heeft gehandhaafd. Die gruwel is in deze kerken actueel telkenmale, wanneer men zich schikt aan de Avondmaalsafel. — Wanneer zal men er toch eens voor gaan beven dat God is een God, die alle dagen toorn? Heilig, heilig, heilig is de Heere God, de Almachtige, Die was, en Die is, en Die komen zal (Openb. 4:8B).

Ik houd er mij van overtuigd, dat ds Joh. Jansen, die in zijn werken zoo nadrukkelijk de correlatie tusschen de schorsing in de ambtsbediening en die van het Avondmaal heeft voorgestaan (o.a. De Kerkelijke Tucht, pag. 334) allerminst van oordeel zou zijn, dat er tusschen beiden geen verband zou bestaan, zoodat men in hun kwaad zich volhardende bedrivers van grove zonden, rustig tot het Avondmaal des Heeren zou kunnen toelaten. — Zoo hij zulks mocht meenen, ik zou benieuwd zijn van hem het Schriftbewijs hiervoor te vernemen. Deputaten hebben althans hier een volkomen misplaatst gebruik van zijn woorden gemaakt en deze een verkeerd zin gegeven. — Niet alleen zegt ds Jansen met geen woord, dat het toelaten tot het Avondmaal van berouw hebbende zondaren slechts een voorbeeld onder andere voorbeelden is van grove zondaren, aan wie een plaats wordt ingeruimd aan de Tafel des Heeren, de bedoeling van zijn woorden, dat hij berouw als voorwaarde stelt voor zulk een toelating wordt overduidelijk, wanneer men er op let, dat dit citaat nagenoeg een herhaling is van hetgeen vijf bladzijden terug vóór het in dit Rapport aangehaalde citaat door ds Jansen op blz. 324 in dit verband reeds werd opgemerkt:

„Voetius oordeelde daarom terecht, dat de tucht over de ambtsdragers bij hen moet voortgaan aan de gewone tucht, zoodat een dienaar, die van zijn ambt geschorst is, maar berouw heeft en schuldbelijdenis doet, niet steeds van het Avondmaal behoefte afgehouden te worden, en een dienaar, die uit zijn ambt ontzet wordt daarom nog niet behoeft afgesneden te worden van de gemeente”.

Ook op die plaats is dus alleen weer sprake van berouw hebbende en schuldbelijdenis geschorsten, die tot het Avondmaal kunnen worden toegelaten. — Men verneemt daar van ds Jansen meteen, welke beteekenis moet worden toegekend aan het citaat van Voetius, dat Rapporteurs in het begin van de bovengenoemde aanhaling uit hun Rapport ter verdediging van hun bewering aanvoeren. — Dat geëxcommuniceerden meteen uit hun ambt vervallen zijn verklaard zal ieder duidelijk zijn, dat het om-

gekeerde niet het geval is eveneens, d.w.z. dus dat afgezette ambtsdragers niet meteen geëxcommuniceerd zijn als leden der kerk. Op dezelfde blz. 329, door Rapporteurs aangehaald schrijft ds Jansen dien aangaande: „Op zulk een afzetting volgt niet altijd de excommunicatie. In geval van boetvaardigheid (ook daar weer dit als nadrukkelijke conditie, G.) kan het wenschelijk zijn hem nog enkele malen van het Avondmaal af te houden, maar mag hij niet met den ban worden uitgesloten”. Hoe durft men het te bestaan met name Voetius, dien ijveraar voor het heilighouden van de kerkelijke tucht op te voeren als verdediger van hetgeen niets anders is dan een ontheiliging en volkomen denatureering ervan.

Wanneer onze geest moeite heeft met deze ontheiliging van het gereformeerde kerkelijk leven in dit land, dan zullen wij naar mijn vaste overtuiging eerst dan tot de eerste oorzaken ervan doordringen, wanneer wij erop letten, dat in dit alles de tragiek der hiërarchie openbaar wordt. — Zij immers stelt zich boven het Woord Gods en dan worden de kerken getuchtigd met leerformules, die de een na de ander volgen, zonder bevrediging te schenken. — Dan geeft de kerkgeschiedenis van weinige jaren dit ironische beeld te zien, dat men oordeelt en schorst op grond van mouterij en scheurmaking en openlijke verachting der kerkelijke orde hen, die alleen maar geen binding boven Gods Woord van zekere theologische constructies kunnen aanvaarden om Gods wil en die, zooals prof. Schilder, geen belofte van blinde gehoorzaamheid aan kerkelijke vergaderingen wenschen af te geven, zooals van hem werd gevraagd. (Zie „De Waarheid luistert nauw”). Die de kerken zóó liefhebben, dat zij hen allen dag waarschuwen tegen het omringende bederf, dat de kerk dreigt binnen te dringen. — En daartegenover, o ironie der geschiedenis, een benauwend zwijgen van deze zelfde hiërarchen wanneer de revolutie in haar dragers, zooals thans ten aanzien van Indië geschiedt door kerkelijke dienaren, openlijk wordt geprezen.

Tuchtoefening is een heilige zaak. Wee de kerk, die haar misbruikt en blijf geeft van te groote haast! Wee de kerk, waarin de slaven van Christus machthebbers worden!

Onze vaders waren zich van dat heilig, ernstig karakter van de kerkelijke tucht terdege bewust. Hoezeer zij voorzichtig waren kan o.a. ook daaruit blijken, dat naast de opsomming van censurabele zonden zooals deze voorkomt in de artt. 79 en 80 der K.O., welke ontleend is aan de Wezelsche artikelen C VIII, 14, er op dit convent van Wezel ook nog een catalogus van zonden werd gegeven, die wel de bestraffing, maar juist niet schorsing en afzetting waardig maakten. — Op het veertiende punt met de censurabele zonden volgt namelijk in deze Wezelsche artikelen een vijftiende, dat luidt: „van een anderen aard zijn echter die zonden, die wel geduld worden, maar toch onderhevig zijn aan bestraffing en censuur. Van dien aard zijn: ijdele nieuwsgierigheid naar onnutte vragen; eene vreemde en gezocht manier, om de Schriften te behandelen, welke den hoorders ergernis baart, zooals door hen geschiedt, die of meer dan betamelijk is aan hunne bespiegelingen toegeven, of een spel drijven met onpassende allegorïen, of kortom dingen erbij halen om vertooning te maken, die niet overeenkomen, hetzij met het doel, hetzij met de waardigheid der Schriften; het invoeren naar eigen welgevallen in de kerk van iets, dat nieuw en gansch ongewoon is; klaarblijkelijke nalatigheid in hun studien en de lezing der Schriften; het al te toegevend zich betoonen bij het kastijden der zonden en het al te genegen zijn tot vleiery; eindelijk het al te traag en nalatig zijn in de overige dingen, die tot hun ambt behooren. Onkuische aardigheden of onbetamelijke scherts; leugenaar; het rooven van iemands eer of kwaadsprekerij; vulle gesprekken; beleedigende woorden; vermetelheid; opzettelijk bedrog; klaarblijkelijke gierigheid; eerzucht en begeerte naar ijdel roem, plotseling opkomende en handeloze toorn; huiselijke onenigheid; haat en twist; al te scherpe en onmatige bestraffingen; alle onmatige weelde in kleeding, bij tafel en in de overige dingen, welke niet betaamt voor een dienaar des goddelijken Woords; heimelijk streven om te gebieden en heerschappij te oefenen over de kerk of hare ambtgenooten”.

Werd van de in het veertiende punt der Wezelsche artikelen, ons artikel 79 en 80, vermelde reeks van zonden getuigd: „Wie van de eerste soort van misdaden overtuigd zal zijn, zal in de vergadering der classis van zijn ambt worden afgezet”, ten aanzien van de in meergenoemde catalogus-van-zonden genoemde, allerminst lichte overtredingen ging men evenwel zeer voorzichtig te werk. Men oordeelde daarvan: „Bij de overige zonden zullen zij, die ter classisvergadering geroepen zijn, een broederlijke vermaning en zachte kastijding aanwenden”.

Indien hij deze, nadat ze twee of drie maal herhaald is, veracht zal hebben, zoo zal de zaak voor de vergadering der classen of

de vierschr zal beslote kerk wezen

Wie is r voorzichtig nog geleef Gereformee gen, en to nadien zou en nog bel

Evenwel schorst en kerkseur deze grove en verdoem voortduren gezicht d deze Syn schied; m kerken de formulier men heeft gesteld. Ik ellendigen voeren. Ge Naam lov zicht blijve

DE HOE HOUWE

Voor m van den F is veel te dien is de den lezer overwegin

1. Een Hof ging band” lev trekken, sluit, om kerk al trekt, e heid bi

M. a. v Houwerzij raad nie te houc verband de kerk Daarna d ze zich n één-daga- 2. Natc houden, Hooge R de rech los gem aldus de

3. Het zich wel minderhe gedwonge — aldus geweten geweld w dezen „R

4. Ook verband voor die schrijven evenwel niet z oude n betreff

5. Ev die he liden) z en naar niet d

6. Wa plaatselij indien z uitspraak eenigen, brengt h bonden k klede o bestaat, eenig me de losme lichaam

7. Na sub 3) haar v e uit het dan z makin ben.

8. Als recht va kenen, a

d.w.z. dus dat
geëxcommuni-
zeerde blz. 329,
ijft de Jansen
ting volgt niet
van boetvaar-
trukkellijke con-
hem nog enkele
iden, maar mag
ten". Hoe durft
as, dien ijveraar
telijke tucht op
en niets anders
n denatureering

met deze ont-
rkelijk leven in
ste overtuiging
an doordringen,
alles de tragiek
— Zij immers
dan worden de
die de een na
te schenken. —
t weinige jaren
en oordeelt en
heurmaking en
orde ben, die
ods Woord van
nen aanvaarden
hilder, geen be-
aan kerkelijke
en, zooals van
aardheid luistert
en, dat zij hen
omringende be-
dringen. — En
edenis, een be-
iërarchen wan-
zoals thans ten
kelijke dienaren,

2. Wee de kerk,
van te groote
en van Christus

t heilig, ernstig
terdege bewust.
a. ook daaruit
an censurabele
art. 79 en 80
Wezelsche arti-
van Wezel ook
rd gegeven, die
schorsing en
het veertiende
lgt namelijk in
ende, dat luidt:
die zonden, die
rhevig zijn aan
ard zijn: ijdele
n; eene vreemde
te behandelen,
zooals door hen
ik is aan hunne
el drijven met
agen erbij halen
overeenkomen,
vaardigheid der
welgevallen in
nisch ongewoon
n studiën en de
gevend zich be-
en en het al te
het al te traag
en, die tot hun
en of onbetame-
n van iemands
ekken; beledi-
ettelijk bedrog;
it en begeerte
ende en banden
haat en twist;
ingen; alle on-
en in de overige
en dienaar des
ven om te ge-
ver de kerk of

unt der Wezel-
vermelde reeks
erste soort van
de vergadering
gezet", ten aan-
alogus-van-zon-
rtredingen ging
werk. Men oor-
nden zullen zij,
ijn, een broe-
n zachte

ee of drie-
ht zal hebben,
g der classen of

de vierschaar der Synode gebracht worden, en daar
zal besloten worden wat tot voordeel en nut der
kerk wezen zal". (spatieëring van mij, G.)

Wie is nu van oordeel, dat hadden deze uiterst
voorzichtige en lankmoedige Wezelsche vaders
nog geleefd, het tot zulk een bliksem-proces in de
Gereformeerde kerken, tot zulke drastische bindin-
gen, en tot al den nasleep van kerkelijke ellende
nadien zou zijn gekomen, gelijk wij hebben beleefd
en nog beleven?

Evenwel, men heeft aangeklaagd, ambtelijk ge-
schort en afgezet op grond van muiterij en van
kerkscheuring. Dit blijft in geding nu. Vanwege
deze grove en openbare zonden heeft men gericht
en veroordeelt over ons uitgeroepen en doet dit nog
voortdurend, zolang deze vonnissen voor het aan-
gezicht des Heeren gehandhaafd blijven, gelijk op
deze Synode van Utrecht onvoorwaardelijk is ge-
schied; men doet dit nog telkenmale wanneer in deze
kerken de Avondmaalstafel staat aangericht en het
formulier wordt gelezen. Wij vergeten het niet,
men heeft gericht en veroordeelt tusschen ons in
gesteld. Ik weet, dat de HEERE de rechtzaak des
ellendigen en het recht der nooddriftigen zal uit-
voeren. Gewisselijk, de rechtvaardigen zullen Uwen
Naam loven, de oprechten zullen voor Uw aange-
zicht blijven (Ps. 140: 13 en 14).

P. GROEN.

DE HOOGHE RAAD INZAKE HOUWERZIJL.

Voor mij ligt de volledige tekst van de uitspraak
van den Hoogen Raad inzake Houwerzijl. Het stuk
is veel te lang om in ons blad op te nemen; boven-
dien is de officiële rechtstaal zó duister, dat het
den lezer zou vermoeien. Maar we zullen enkele
overwegingen doorgeven.

1. Eenmaal aangenomen (ook het Leeuwarder
Hof ging daarvan uit), dat „een in synodaal ver-
band" levende kerk zich aan dit verband kan ont-
trekken, moet gezegd worden, dat een wettig be-
sluit, om zich los te maken uit het verband der
kerk als geheel aan dat verband ont-
trekt, en ook een eventuele minder-
heid bindt. Aldus het Hof.

M. a. w. de synodocratische minderheid, die te
Houwerzijl het blindend besluit van haar kerke-
raad niet voor vast en bondig verkoos
te houden, was dus toch in feite aan het
verband van het den grondslag veranderende en
de kerkorde verkrachtende instituut onttrokken.
Daarna deed die minderheid iets nieuws, toen
ze zich meldde bij de uitwerpers met hun nieuwe
één-dags-formulier-van-eenigheid.

2. Natuurlijk blijft de minderheid de vrijheid be-
houden, „uit de kerk te treden", aldus de
Hooge Raad. Maar deze uittreding brengt in
de rechtspositie der uit het verband
losgemaakte kerk geen verandering,
aldus de Hooge Raad. Kommentaar niet noodig.

3. Het Leeuwarder Hof beweert: een kerk kan
zich wel aan het verband onttrekken, maar een
minderheid in die kerk kan niet tegen haar zin
gedwongen worden de meerderheid te volgen, want
— aldus nog steeds Leeuwarden — anders zou het
geweten van die minderheid inzake den godsdienst
geweld worden aangedaan. De Hooge Raad noemt
dezen „grond" onjuist.

4. Ook al zou het kerkeradsbesluit (om het
verband te verbreken) rechtsgeldigheid missen
voor die leden der kerk, die het besluit niet onder-
schrijven, en ook al zou het hen niet binden (zie
evenwel hierboven, K. S.), dan volgt daaruit nog
niet zonder meer, dat die minderheid in de
oude plaatselijke kerk blijft, en de des-
betreffende rechtspersoon blijft vormen.

5. Evenmin volgt daaruit, dat de kerkeraad,
die het besluit nam (met de hem trouw blijvende
leden) zich heeft afgescheiden van de oude kerk
en naar een andere kerk is overgegaan, en dus
niet de oude rechtspersoon blijft.

6. Wanneer aan een in het verband levende
plaatselijke kerk de bevoegdheid is gegeven, om
indien zij uit geloofsovertuiging zich niet met een
uitspraak van een meerdere vergadering kan ver-
eenigen, zich los te maken uit het verband, dan
brengt het beginsel van toelaatbaarheid van ge-
bondenheid aan de besluiten van met gezag be-
kleede organen mee, dat er geen bedenking tegen
bestaat, dat in die kerk de meerderheid of het
eenig met gezag tot handelen bekleede orgaan over
de losmaking van het zedelijk lichaam namens dat
lichaam besluit.

7. Naar de Leeuwarder omvatting (zie hierboven,
sub 3) zou ook de kleinste minderheid
haar veto kunnen uitspreken tegen de losmaking
uit het verband; maar als dat waar was,
dan zou in feite het recht van los-
making geen beteekenis meer heb-
ben.

8. Als men aan een minderheid op dit stuk het
recht van veto zou toekennen, dan zou dit betee-
kenen, dat in den Leeuwarder gedachtengang na

dat veto de meerderheid zou staan voor de
keus om haar geweten geweld aan te doen dan wel
om uit de kerk te treden; de meerderheid
zou dan geplaatst worden voor eenzelfde conflict
als dat, hetwelk Leeuwarden voor de minder-
heid zoozeer vreest.

9. Bij een dergelijke botsing moet de minderheid
voor de meerderheid wijken.

Tot zoover de overwegingen, die ons het meest
sprekend schijnen.

Uiteraard is hiermee nog niet aangeraakt de
kwestie van art. 31, en de vraag, of, onverschillig
wat het is, minderheid of meerderheid, het recht
om zich te handhaven als de oude kerk niet altijd
daar is, waar men zich houdt aan de aangenomen
kerkenordening en belijdenis, zulks vooral tegen-
over besluiten van „meerdere vergaderingen",
welke nadrukkelijk zich hebben bezondigd tegen de
kerkorder, waaraan zij gebonden waren door de
hen delegerende kerken. Het recht, ja de
plicht der plaatselijke kerken, om afgevaardig-
den, die zich niet aan hun lastbrieven
houden, te desavoueren, en hun besluiten dood-
kalm naast zich neer te leggen, zooals de af-
spraak was, kwam nog niet in discussie. De-
genen, die door Dr H. H. Kuyper zijn opgewekt,
om uit den lastbrief de gebondenheid der
afgevaardigden aan de kerkenordening wegge-
werkt te krijgen — 't is in Middelburg 1933 Dr
Kuyper niet gelukt, later probeerde hij 't weer
eens door Ds J. Douma — hebben misschien niet
allemaal begrepen wat ze deden. Dr H. H.
Kuyper begreep het des te beter. En
ondergeteekende heeft begrepen wat hij zelf deed,
toen hij in zijn brieven aan Kampen op dat be-
ginsel van den lastbrief bleef hameren. Had
hij gebukt voor den „eisch" (!) der synode, om die
brieven te verloochenen, hij had de kerk verraden.
Dat daarna velen hem ambtelijk verriedden, moge
God hun vergeven.

K. S.

DIALOG.

Legatus: Man, dat gaat bij jullie mis. Jullie
krijgen den partijstrijd!

Ligatus: Nonsens, jij één-en-dertiger, om met
onzen Boerkoel te spreken, en met onzen Ten Kate.
Partij-strijd? Die is eens en voor goed gecou-
peerd, toen, om met onzen Meynen te spreken, de
kop van den lintworm gecoupeerd is. Dat was
Schilder, en nog een paar van dat slag. Die zagen
Kampen niet onder V.U.-aspect, maar onder Kam-
per aspect, en waren dus groeps-menschen. Die
hadden een eigen mening, die al verder de aan-
dacht kreeg, en dus waren het partij-menschen, die
wildten.....

Legatus: Je kent je lesje goed. Maar zie je
niet, dat je juist nu den partijstrijd des te feller
krijgt?

Ligatus: Wat partijen? We zijn bij ons oecum-
enisch, man. Straks zal onze synode.....

Legatus: Ja, straks zal jullie synode over
die oecumenische beweging moeten beslissen. En
nou is er al een actie-Brussaard, en Berkelbach
van den Sprekel van Leiden heeft voor die groep
gesproken.....

Ligatus: Groep? Het oecumenische heeft
denkt niet in groeps-kategorieën. Het is breed, en
wijd..... Het ontplooit actie.....

Legatus: Ik dacht anders, dat ze in Schilder's
tijd bij jullie dat woord „actie" om te rillen
vonden..... Moest hij niet beloven, van alle actie
tegen de leeruitspraken zich te onthouden?

Ligatus: Hoe kun je nou zoo iets veronder-
stellen van een synode?

Legatus: Kijk maar eens na: de laatste van
de vijf beroemde vragen, door de „synode" aan
Schilder gesteld.

Ligatus: Nou ja, maar als dat dan zoo ge-
weest is, ik weet dat zoo net niet, dan ging dat
natuurlijk tegen illegale actie.

Legatus: Jij moest weten, dat Schilder zelf
in zijn antwoord heeft onderscheiden tusschen
legale en illegale actie. Ook die eerste even-
wel was verboden..... En nu de actie-Brussaard
en Berkelbach.....

Ligatus: Nou dan leidsch professor..... wat
zou je daarvan?

Legatus: Ja, ja, en schrijver van het bar-
thiaansche boek: De Openbaring der Verborgen-
heid. De kerk een ding, dat geschiedt.

Ligatus: Nou ja, maar hij is toch geen syno-
delid bij ons?

Legatus: Nee, dat niet. Maar de zaak was
bij jullie al in discussie. En de Bavinck-geest heeft
het van den Diik-geest in beginsel gewonnen.

Ligatus: Maar daarin zie ik nog geen groeps-
strijd.

Legatus: Maar man, zie je dan niets? Ter-
wille van een klein détail van de erfenis van
Kuyper hebben de middenmensen bij jullie de
groep die hun niet welgevallig was weggewerkt
door haar eischen te stellen, waarvan ze van te
voren wisten, dat ze onaanneemelijk waren. Groot
gejuich bij de in wezen anti-kuyperiaansche, en

meer pro-Bavinckiaansche breed-doeners. En die
slaan nu hun slag. „Diik" en houden 't niet meer;
ze hebben den oorlog gevoerd met bondgenooten,
die ze niet vertrouwden, doch die nu zeggen: pas
op, wij zijn ook bij de big four. Let op: de rich-
tingstrijd is bij jullie al aan den gang.

Ligatus: Als in de Hervormde Kerk, zó iets?
Moet ik nu heusch.....

K. S.

WEDEROM: MILITAIRES!

Ter kennis van de Kerkeraden wordt gebracht,
dat de Juliana-kazerne te Loosduinen gelegen is
binnen de grenzen van de Kerk van 's-Gravenhage-
Loosduinen, met verzoek dit mede te deelen aan de
naar deze kazerne vertrekkende militairen en ons
mededeeling te doen van de komst uwer leden aan
het adres van den Scriba.

Namens den Raad,

D. J. VAN DOORN, Haanplein 3, Den Haag.

STEMMEN UIT ONZE KERKEN

Rotterdam 30/7 '46.

Lezende in de Acta der voortgezette Synode 1939
(aan deze Acta ontbreekt kop en staart) stuit ik
bij de Art. 741, 742, 766, op een tegenstrijdigheid.
741. Sub 14 en 15. In 742 besluit de Synode 14
en 15 voor kennisgeving aan te nemen. In de art.
766 en 768 komen ze echter wéér ter tafel. Dat
is niet minder juist, maar abuis.

Hoogachtend,

G. DE LANGE Sr.

Naschrift. Zie over dit gebaar van een „sy-
node", die zich aan zichzelf niet conformeert:
De Reformatie, 17 November 1945, bl. 53, 3e kolom.
K. S.

Vianen, 1 Augustus 1946.

Hooggeachte Professor Schilder,

Het komt wel voor, dat plaatselijk zich huis-
gemeenten vormen, door conflict met den kerke-
raad (om des Woords wil) en dat daarna
voorlichting begeerd wordt door „bezwaarden", die
niet de verdrukking-om-het-Woord met hun reeds
vrijgemaakte en in huisgodsdienst-oefening ver-
gaderende broeders en zusters deelen gaan, maar los
van dezen trachten te komen tot „reformatie", e.v.
kerkinstituering.

Maar dit is kwaad in de oogen van den Koning
der kerk. Die de in huisgemeente bijeengebrachten
Zelf heeft losgemaakt uit banden en in hun mid-
den is, als zij vergaderen! (Matth. 18: 20.)

Laat de HEERE Zelf Zijn „voorgangers" kiezen,
die Hem in het werk der vrijmaking zullen dienen.
Hij vernedert dezen en verhoogt genen (vgl. 1
Kon. 14: 7, 16: 2a) (Ps. 75: 8b en 1 Sam. 2: 7b).

Als het broeders zijn, die geen ambt bekleeden
in Gods huis — de gemeente — de HEERE kan
ze verwaardigen, in het ambt der geloovigen (zie
Art. 28 Ned. Gel. Bel.) zich af te scheiden van
degenen, die niet van de Kerk zijn en zoo voor te
gaan de schapen, die de HEERE naar Zijn Woord
wil gaan verlossen (Ez. 34: 11).

En dan heeft ieder geloovige zich tot déze kerk-
vergadering, e.v. huisgemeente, te voegen, zoo hij
zich niet wil verzetten tegen de instelling van God
(art. 28 slot). Laat ieder toezien, dat hij (zij),
door anders te handelen, het lichaam des Heeren
niet scheure en laten ook de predikanten, die voor-
lichten, zich eerst op de hoogte stellen van den
toestand ter plaatse!

W. G. F. VAN HERWIJNEN.

Vianen a. d. Lek.

Naschrift. Het is mogelijk — wie kent alle
gevallen? — dat „bezwaarden" niet precies weten,
waarin en op welke concrete punten zij die vroeger
een „conflict" hadden „met den kerkeraad", tegen
hem hebben gestreden vóór het Woord. 't Beste is
dus, dat ieder die zulk een conflict gehad heeft,
aanstonds ééns en voor goed altijd al de stuk-
ken op tafel legt. Opdat de wereld, laat staan,
de kerk moge weten, wát die strijd vóór het
Woord geweest is, en dat metterdaad, en ook
waarom, op den grondslag van dat Woord ver-
gaderd is. Het samenkomen met anderen moet ge-
schieden op basis die publiek is; allen die
daarin willen aandeel nemen, hebben daarom elk
voor zich die publicatie bij voorbaat te doen
geschieden. Men moet weten, met wie men
samenkomt in openbaren eeredienst, en waarom.
De eerste daad, die ondergeteekende na zijn
schorsing deed, was dan ook (door vriendelijke be-
middeling van Prof. Greijdanus, waar ondergetee-
kende zelf niet kon schrijven) de stukken op
tafel leggen. Dat deed hij vóór de schorsing